

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 449/2021-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu a rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 6 CoPr 7/2017 z 30. apríla 2018 a proti postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 185/2018 z 26. októbra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 16. marca 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia, ktoré navrhuje zrušiť a vec im vrátiť na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby sťažovateľky, ktorou sa proti žalovanému zamestnávateľovi domáhala určenia neplatnosti skončenia jej pracovného pomeru výpoveďou a s tým súvisiacej náhrady mzdy.
3. Súdny oboch inšancií považovali za preukázané, že generálny riaditeľ žalovaného vydal 7. marca 2012 rozhodnutie o organizačných zmenách k 1. máju 2012, ktorým zrušil 10 funkcií, z toho 3 funkcie v [REDAKOVANÉ] a z nich dve miesta [REDAKOVANÉ] (túto pozíciu zastávala sťažovateľka, pozn.). Organizačná zmena mala za cieľ zníženie stavu zamestnancov, pričom výber dvoch nadbytočných zamestnancov bol vyslovene na posúdení

zamestnávateľa, čo bolo v súlade so zaužívanou súdnou praxou. Súdny považovali tiež za preukázané, že žalovaný neponúkol sťažovateľke žiadne pracovné miesto, pretože v rozhodnom období (v čase dania výpovede) neexistovalo. Keďže žalovaný nemal možnosť sťažovateľku ďalej zamestnávať, stala sa v dôsledku už uvedených organizačných zmien pre neho nadbytočnou, a z tohto dôvodu jej dal výpoveď z pracovného pomeru podľa § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce.

4. Nedostatok hmotnoprávnych podmienok výpovede videla sťažovateľka v tom, že výpovedný dôvod nebol vo výpovedi konkretizovaný a dostatočne uvedený, a teda nemala vedomosť o tom, v čom mali organizačné zmeny spočívať. K tomu súdy uviedli, že sťažovateľka mala vedomosť o organizačnej zmene, ktorej cieľom bolo zníženie stavu zamestnancov (oboznámenie generálneho riaditeľa žalovaného v marci 2012), čo aj sama potvrdila. O tejto organizačnej zmene bola uzročená na pracovnej porade konanej 13. marca 2012 a aj predtým, ako jej bola daná výpoveď (úradný záznam z 11. júna 2012). Z obsahu výpovede vyplynulo, že táto bola sťažovateľke daná v zmysle § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce, teda z organizačných dôvodov, ktoré boli odôvodnené rozhodnutím zamestnávateľa zo 7. marca 2012. Preto súdy uzavreli, že pokiaľ je vo výpovedi organizačná zmena uvedená s odkazom na rozhodnutie zamestnávateľa, s ktorým bola sťažovateľka oboznámená, nie je potrebné vo výpovedi tieto organizačné zmeny ďalej rozvádzať. Poukázali tiež na to, že v písomnej výpovedi postačuje stručné skutkové uvedenie dôvodu, a zdôraznili, že ak so zreteľom na to, čo výpovedi predchádzalo, je medzi stranami sporu skutkovo nepochybné, čo je dôvodom výpovede, stačí citácia zákona (Zo súdnej praxe 5/1997).

5. Sťažovateľka tiež tvrdila, že žalovaný si nesplnil svoju ponukovú povinnosť v kontexte čl. III písm. B ods. 2 Podnikovej kolektívnej zmluvy z 19. decembra 2007 (ďalej len „kolektívna zmluva“), v zmysle ktorej *„Ak sa zriadi nové pracovné miesto alebo ak bude uvoľnené pracovné miesto už zriadené, bude toto miesto prednostne ponúknuté vlastným zamestnancom, ktorí spĺňajú požadované kvalifikačné predpoklady.“*. Z uvedeného vyvodzovala povinnosť žalovaného ponúknuť jej voľné pracovné miesto aj počas plynutia výpovednej doby. Súdny zdôraznili zákonnú právnu úpravu (ponuka vhodného zamestnania sa musí uskutočniť ešte predtým, než zamestnávateľ dá zamestnancovi výpoveď) a konštatovali, že v kolektívnej zmluve možno konkretizovať len podmienky uskutočnenia ponukovej povinnosti zamestnávateľa z jeho strany, nemožno ňou však odlišne meniť, upravovať, resp. dopĺňať ustanovenia Zákonníka práce upravujúce skončenie pracovného pomeru.

6. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), pretože krajský súd sa mal odkloniť od ustálenej praxe dovolacieho súdu v otázke právneho posúdenia neplatnosti výpovede pre nedostatočné skutkové vymedzenie jej dôvodu a pre rozpor s dobrými mravmi. V súvislosti s namietaným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP sťažovateľka uviedla, že dosiaľ nebola vyriešená otázka neplatnosti výpovede pre nesplnenie ponukovej povinnosti zamestnávateľa v priebehu plynutia výpovednej doby, a to v kontexte podnikovej kolektívnej zmluvy.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) dovolanie sťažovateľky napadnutým uznesením odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

II. Argumentácia sťažovateľky

8. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti rozsiahlo argumentuje v prospech porušenia svojich práv napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu, pričom odôvodnenie a závery odvolacieho súdu považuje za arbitrárne a nedostatočné. Svojím obsahom ide o totožnú argumentáciu, ktorú uplatnila už v priebehu konania pred všeobecnými súdmi, najmä však pred dovolacím súdom v rámci svojho dovolania. Pokiaľ ide o odôvodnenie namietaného porušenia svojich označených práv rozhodnutím dovolacieho súdu, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka v ústavnej sťažnosti zotrvala na svojom právnom posúdení veci, z čoho vyvodzuje porušenie svojich označených práv nedostatočným a arbitrárnym prístupom dovolacieho súdu pri posúdení jej výhrad a námietok vznesených v jej dovolaní.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je posúdenie, či všeobecné súdy dali dostatočné a ústavnokonformné odpovede na relevantné otázky súvisiace s predmetom sporu.

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom krajského súdu

10. Vo vzťahu k rozsudku krajského súdu sa ústavný súd musel v prvom rade zaoberať otázkou včasnosti podania ústavnej sťažnosti ako jednou z procesných podmienok jej prípustnosti. Opierajúc sa o § 124 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), vychádzal z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorým bolo odmietnuté dovolanie sťažovateľky ako procesne neprípustné a ktoré jej bolo doručené 4. decembra 2020. Včasnosť podania ústavnej sťažnosti posudzoval ústavný súd aj s prihliadnutím na § 8 písm. a) zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení účinnom od 19. januára 2021, s ohľadom na ktorý považoval dvojmesačnú lehotu na podanie ústavnej sťažnosti v danej veci za zachovanú. Súčasne však ústavný súd zisťoval, či tu nie sú iné skutočnosti, ktoré by bránili prijatiu tejto časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie.

11. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu bola sťažovateľka oprávnená podať dovolanie, čo aj využila, a to z dôvodov uvedených v bode 6 tohto uznesenia. Dovolanie predstavovalo účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého najvyšší súd poskytoval ochranu základným právam i právam zaručeným medzinárodnými zmluvami, ktorých porušenie sťažovateľka namieta v ústavnej sťažnosti. Je tak naplnená ústavná podmienka pre uplatnenie princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorý ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu.

12. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

13. Z podaného dovolania vyplynulo, že ho sťažovateľka podala výlučne z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, teda z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP nepodala. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP pritom zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napríklad o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom *denegationis iustitiae* (odmietnutia spravodlivosti) [uznesenie najvyššieho súdu č. k. 6 Cdo 155/2017 z 25. októbra 2017].

14. Nedostatočné odôvodnenie ako vada rozhodnutia teda zapadá do konceptu porušenia práva na spravodlivý proces. Preto pokiaľ sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vyčíta rozhodnutiu krajského súdu nedostatočnosť jeho odôvodnenia (a to osobitne vo vzťahu k jej argumentácii týkajúcej sa porušenia dobrých mravov), mohla podať dovolanie, ktorého prípustnosť by vyvodzovala i z § 420 písm. f) CSP, čo však neurobila.

15. V tejto súvislosti sa žiada zdôrazniť, že konanie pred ústavným súdom nie je konaním, v ktorom by bolo možné naprávať to, čo účastník predchádzajúceho konania zanedbal, keď si riadne a včas nehájil svoje práva, hoci tak urobiť mohol a mal. Ústavná sťažnosť nepredstavuje klasický alebo alternatívny riadny ani mimoriadny opravný prostriedok, ale osobitný ústavný prostriedok, ktorý pred ústavným súdom otvára celkom nové konanie. Ústavná sťažnosť predstavuje prostriedok *ultima ratio* a je nástrojom ochrany základných práv a slobôd nastupujúcim až po vyčerpaní všetkých dostupných efektívnych prostriedkov určených na ochranu práv uplatniteľných v súlade so zákonom v systéme orgánov verejnej moci (pozri *Lalík, M., Lalík, T. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky, Komentár*. Bratislava : Wolters Kluwer SR, 2019. s. 387 alebo aj m. m. I. ÚS 710/2014 či III. ÚS 33/2018). V tejto časti je tak možné ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky napadnutým uznesením najvyššieho súdu

16. Do obsahu práva na súdnu ochranu nepochybne patrí aj ochrana, ktorá sa strane sporu poskytuje v dovolacom konaní. Keďže posudzovanie splnenia podmienok dovolacieho konania je zásadne v právomoci najvyššieho súdu, s ohľadom na argumentáciu sťažovateľky v jej ústavnej sťažnosti sa úloha ústavného súdu v tejto veci obmedzila na posúdenie, či najvyšší súd v napadnutom uznesení dostatočným spôsobom odôvodnil svoj záver o neprípustnosti dovolania. V opačnom prípade by totiž ústavný súd nahrádzal právomoc najvyššieho súdu, čo nie je jeho úlohou.

17. Ako už bolo uvedené, sťažnostná argumentácia sťažovateľky je v podstatných námietkach identická s dovolacou argumentáciou. Ústavný súd po preskúmaní veci konštatuje, že sťažnostné

námietky sťažovateľky vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sú zjavne neopodstatnené. K tomuto záveru ho vedie skutočnosť, že najvyšší súd sa riadne vysporiadal s namietanými dôvodmi dovolania sťažovateľky.

18. Sťažovateľka v dovolaní namietala, že rozhodnutie vo veci záviselo od vyriešenia právnej otázky právneho posúdenia neplatnosti výpovede pre nedostatočné skutkové vymedzenie jej dôvodu, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyslovenej v rozhodnutiach sp. zn. 1 Cdo 124/2010 a R 34/1968, teda dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Najvyšší súd k tomu uviedol, že v prvom z uvedených rozhodnutí išlo o prípad, keď sa skutkové vymedzenie dôvodu výpovede opieralo o nadbytočnosť na základe rozhodnutia predstavenstva, pričom z výpovede nebolo vôbec možné zistiť, k akej organizačnej zmene malo u žalovaného dôjsť, na základe ktorého písomného rozhodnutia predstavenstva sa tak malo stať a v čom konkrétne mala spočívať nadbytočnosť. V druhom rozhodnutí šlo o neplatnosť výpovede z dôvodu, že v nej neboli uvedené konkrétne skutkové okolnosti, ktoré považoval zamestnávateľ za porušenie pracovnej disciplíny zamestnanca. V súdnej veci však podľa názoru najvyššieho súdu išlo o odlišnú skutkovú situáciu, keďže rozhodnutie o organizačnej zmene zamestnávateľa bolo konkretizované, vplynulo z neho znižovanie stavu zamestnancov, pričom sťažovateľka bola o týchto skutočnostiach upovedomená ešte pred dorúčením výpovede. Výpoveď z organizačných dôvodov bola odôvodnená spomínaným rozhodnutím zamestnávateľa. Z uvedeného najvyšší súd vyvodil, že krajský súd sa neodklonil od jeho rozhodovacej praxe, ale práve naopak, riadil sa ňou a spornú výpoveď posudzoval z hľadísk ustálenou súdnou praxou aprobovaných. Ústavný súd nedospel k záveru, že by najvyšší súd pri odôvodňovaní svojho záveru postupoval arbitrárne, resp. že by dospel záveru, ktorý nemožno v právnom štáte akceptovať.

19. Ústavný súd nevyrušuje ani tá časť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, v ktorej sa vyjadril k námietke sťažovateľky týkajúcej sa neplatnosti výpovede pre rozpor s dobrými mravmi, ktorú videla v absencii cieľa organizačných zmien. V reakcii na túto námietku najvyšší súd uviedol, že predpokladom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je, aby takáto otázka bola rozhodujúca pre rozhodnutie odvolacieho súdu, a keďže touto otázkou sa krajský súd nezaoberal (vôbec ju neriešil), od jej vyriešenia nezáviselo ani napadnuté rozhodnutie. Je potrebné prisvedčiť sťažovateľke (i najvyššiemu súdu), že krajský súd sa s týmto jej argumentom osobitne nevysporiadal, čo ju malo viesť k namietaniu nedostatočnosti odôvodnenia. Ako už bolo uvedené, ide o dôvod tzv. zmätočnosti rozhodnutia podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý sťažovateľka nevyužila. Preto je možné záver najvyššieho súdu považovať za zodpovedajúci právnej úprave, ako aj procesnej aktivite sťažovateľky (body 14 a 15 tohto uznesenia).

20. Najvyšší súd sa nestotožnil so sťažovateľkou, ani pokiaľ išlo o dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP a ňou vymedzenú otázku neplatnosti výpovede pre nesplnenie ponukovej povinnosti zamestnávateľa v priebehu plynutia výpovednej doby s ohľadom na znenie kolektívnej zmluvy, ktorú považovala za dosiaľ nevyriešenú. Na rozdiel od sťažovateľky bol toho názoru, že otázka splnenia ponukovej povinnosti zamestnávateľa už bola dovolacím súdom riešená v mnohých rozhodnutiach, pričom súdna prax sa ustálila v názore, že splnenie podmienok pre existenciu ponukovej povinnosti je potrebné posudzovať podľa stavu, ktorý je tu v čase dania výpovede. Podstatné teda je, či má zamestnávateľ voľné pracovné miesto v čase dania výpovede.

Sťažovateľkou naformulovaná otázka sa zameriavala na obdobie výpovednej doby s prihliadnutím na jej dočasnú pracovnú neschopnosť, ale najvyšší súd považoval za kľúčové určenie momentu realizovania ponukovej povinnosti zamestnávateľa voči zamestnancovi, ktorému bola daná výpoveď z dôvodu organizačnej zmeny, a v tejto otázke bolo podľa jeho názoru rozhodnuté v súlade so zaužívanou praxou najvyšších súdnych autorít.

21. S ohľadom na uvedené sa ústavný súd nedomnieva, že by sťažovateľka nedostala relevantnú, konzistentnú a ústavnoprávne konformnú odpoveď na svoju námietku, a preto môže súhrnne konštatovať, že najvyšší súd sa neodmietol zaoberať jej opravným prostriedkom, ktorým napadla rozsudok odvolacieho súdu, ale jej dovolanie riadne preskúmal, a keďže dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania nezistil, následne sformuloval svoj právny záver o neprípustnosti dovolania a rozhodol o ňom spôsobom, ktorý mu Civilný sporový poriadok vyslovene umožňuje prostredníctvom § 447 CSP.

22. Ústavný súd v súvislosti s argumentáciu sťažovateľky pripomína, že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, ale presvedčiť sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov. Ako už bolo uvedené, ústavný súd nezistil v záveroch napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti, a preto aj túto časť ústavnej sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

23. V súvislosti s prejavom nespokojnosti sťažovateľky s napadnutými rozhodnutiami ústavný súd poukazuje na to, že základné právo na súdnu a inú právnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. Procesný postoj účastníka konania zásadne nemôže bez ďalšieho implikovať povinnosť všeobecného súdu akceptovať jeho návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Všeobecný súd je však povinný na tieto procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom účastník konania uplatňuje svoje nároky alebo sa bráni proti ich uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu (IV. ÚS 329/04, II. ÚS 106/05, III. ÚS 32/07, III. ÚS 302/09, III. ÚS 75/2010), čomu podľa názoru ústavného súdu učinili všeobecné súdy v danej kauze zadosť.

24. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. novembra 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu